(14). Feng L., Brussee R., Blanken H., Veenstra M. Languages for Metadata // Multimedia Retrieval. Data-Centric Systems and Applications. Springer, 2007, p. 23–51.
(15). Jeusfeld M.A. Metadata. Encyclopedia of Database Systems. Springer, 2009, p. 1723–1724.
(16). Corcho O. Ontology Based Document Annotation. Trends and Open Research Problems. International Journal of Metadata, Semantics and Ontologies. 2006, vol. 1, № 1.

Xusainova Shaxnozabonu Ergashevna (Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti Roman-german filologiyasi yo'nalishi o'qituvchisi; bonuxusainova@gmail.com)

ABU RAYHON BERUNIY BIOGRAFIYASINING G'ARB SHARQSHUNOSLIGIDAGI TALQINIDA BERUNIY ISMI BILAN BOG'LIQ MANBALARNING QIYOSIY-TANQIDIY TAHLILI

Annotatsiya. *Mazkur maqolada Abu Rayhon Beruniy biografiyasining G'arb sharqshunosligidagi talqini, xususan, uning tavallud sanasi va ismi bilan bog'liq masalalar qiyosiy-tanqidiy tahlil asosida o'rganiladi. Tadqiqotda Eduard Zaxau tomonidan ilgari surilgan ilmiy qarashlar asosiy manba sifatida tahlil qilinib, Beruniyning o'z asarlarida keltirgan avtobiografik ma'lumotlari eng ishonchli dalil sifatida baholanadi. Shuningdek, Al-G'adanfar ma'lumotlarining manbaviy qiymati va tarixiy ishonchliligi tanqidiy yondashuv asosida ko'rib chiqiladi. Maqolada Beruniy nisbasining etimologiyasi, uning xorazmiy tiliga mansubligi hamda Yevropa va Sharq olimlari o'rtasidagi ilmiy qarashlar tafovuti yoritiladi. Natijada Beruniy ismi va nisbasining to'g'ri talqini hamda uning tarixiy-lingvistik asoslari ilmiy dalillar bilan asoslab beriladi.*

Kalit so'zlar: *Abu Rayhon Beruniy, Eduard Zaxau, sharqshunoslik, onomastika, etimologiya, xorazmiy tili, Beruniy nisbasi, manbashunoslik, qiyosiy-tanqidiy tahlil, transliteratsiya, tarixiy lingvistika, biografiya.*

СРАВНИТЕЛЬНО-КРИТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ИСТОЧНИКОВ, СВЯЗАННЫХ С ИМЕНЕМ БЕРУНИ В ИНТЕРПРЕТАЦИИ БИОГРАФИИ АБУ РАЙХОНА БЕРУНИ ЗАПАДНЫМИ БИОГРАФАМИ

Аннотация. *В данной статье рассматривается интерпретация биографии Абу Райхана Беруни в западной ориенталистике, в частности вопросы, связанные с датой его рождения и его именем, на основе сравнительно-критического анализа. В качестве основного источника исследования анализируются научные взгляды Эдуарда Захау, при этом автобиографические сведения, приведённые самим Беруни в его трудах, оцениваются как наиболее достоверные. Также с критической точки зрения рассматривается источниковедческая ценность и историческая достоверность сведений Аль-Гаданфара. В статье освещаются этимология нисбы Беруни, её принадлежность к хорезмийскому языку, а также различия в научных подходах западных и восточных учёных. В результате на основе научных доказательств обосновывается корректная интерпретация имени и нисбы Беруни и их историко-лингвистические основы.*

Ключевые слова: *Абу Райхан Беруни, Эдуард Захау, востоковедение, ономастика, этимология, хорезмийский язык, нисба Беруни, источниковедение, сравнительно-критический анализ, транслитерация, историческая лингвистика, биография.*

COMPARATIVE-CRITICAL ANALYSIS OF SOURCES RELATED TO THE NAME OF BERUNI IN THE INTERPRETATION OF THE BIOGRAPHY OF ABU RAYKHAN BERUNI IN WESTERN ORIENTAL STUDIES

Annotation. *This article examines the interpretation of Abu Rayhan Beruni's biography in Western Oriental studies, particularly issues related to his date of birth and name, through a comparative-critical analysis. The study primarily analyzes the scholarly views of Eduard Sachau, while autobiographical information provided by Beruni himself is considered the most reliable source. The source value and historical reliability of Al-Ghadanfar's accounts are also critically evaluated. The article highlights the etymology of the nisba "Beruni," its connection to the Khwarezmian language, and the differences between Western and Eastern scholarly perspectives. As a result, the correct interpretation of Beruni's name and nisba, along with their historical and linguistic foundations, is substantiated with scientific evidence.*

Keywords: *Abu Rayhan Beruni, Eduard Sachau, Oriental studies, onomastics, etymology, Khwarezmian language, Beruni nisba, source studies, comparative-critical analysis, transliteration, historical linguistics, biography.*

Kirish. Abu Rayhon Beruniy hayoti va faoliyati xronologiyasini belgilashda uning tug'ilgan sanasi va bu haqdagi manbalarning ishonchliligi birinchi darajali ahamiyatga ega. XIX asr Yevropa sharqshunos-

ligi, xususan, Eduard Zaxau, bu borada ikki asosiy, ammo o‘zaro teng bo‘lmagan manbani aniq ajratib ko‘rsatadi.

Birinchi manba: Beruniyning o‘z guvohligi. Eng ishonchli va Zaxau ta’biri bilan aytganda “inkor etib bo‘lmas guvohlik” (nem. ein unanfechtbares Zeugniss) bu Beruniyning o‘z “Fehrist”ida qoldirgan ma’lumotidir. Zaxau 1923-yilgi nashrning “So‘zboshi”sida quyidagi iqtibosni keltiradi: Nemischa asl matn: “...bis zum Ablauf des Jahres d. Fl. 427 gemacht habe, als ich volle 65 Mondjahre oder 63 Sonnenjahre alt war.” Tarjima: “...[ushbu asarni] hijriy 427-yil (milodiy taxm. 1035–36) oxirigacha... [tugatdim], o‘shanda men to‘liq 65 qamariy yil yoki 63 shamsiy yil yoshda edim”[1]. Ushbu avtografik ma’lumot Beruniyning tavallud yilini hijriy 362-yil (milodiy 972/73) deb qat’iy belgilash uchun asos bo‘lib xizmat qiladi.

Ikkinchi manba: Al-G‘adanfarning tafsilotli ma’lumoti bo‘lib, bu Beruniy “Fehrist”ining Leyden qo‘lyozmasiga ilova qilingan Abu Is’hoq Ibrohim ibn Muhammad at-Tibriziy, Al-G‘adanfar nomi bilan mashhur olimning asaridir. Zaxauning tahlili shuni ko‘rsatadiki, Al-G‘adanfar Beruniyning tavallud yilini (hijriy 362) tasdiqlash bilan birga, uning aniq sanasi, vaqti va astrologik holati haqida g‘oyatda batafsil ma’lumotlarni keltiradi: “Sana hijriy 362-yil, 3-zulhijja, payshanba tongi” (milodiy 973-yil 4- sentabr). Vaqt quyosh botganidan 10 soat-u 40 daqiqa o‘tgach” (nem. Morgens früh um 10 Stunden 40 Minuten nach Sonnenuntergang), astrologik holat esa aniq burjlar va sayyoralarning joylashuvi (masalan, “Tole’da Quyosh va Oy...”). Bu tafsilotlar Al-G‘adanfarning bizgacha yetib kelmagan Beruniyga tegishli shaxsiy goroskop yoki biografik yozuvlardan foydalanganini taxmin qilish imkonini beradi. Al-G‘adanfar shaxsiyati va uning manbaviy qiymati Zaxauning matnshunoslik tadqiqotlaridagi eng muhim nuqta — bu Al-G‘adanfarning Beruniyga zamondoshligi masalasidir. Zaxau Al-G‘adanfarning Beruniy vafoti (61 yoshida) va uning tushi (“190 oy” haqidagi rivoyat) haqidagi ma’lumotlarini tahlil qiladi. Lekin Zaxau aniq matematik hisob-kitoblar orqali Al-G‘adanfarning Beruniyga zamondosh bo‘lmaganini isbotlaydi. U “boshqa joylarda kam ma’lum bo‘lgan shaxs” (nemischa eine anderweitig wenig bekannte Persönlichkeit) ekanini ta’kidlab, quyidagi dalilni keltiradi (nemischa asl matnning XV sahifasi): “Nach seiner eigenen Aussage... war er 184 Persische Jahre nach Albêrûnî's Tod geboren... so muss er A.H. 629/30 geboren sein.” Tarjima: “Uning o‘z guvohligiga ko‘ra, u Beruniy vafotidan 184 fors yili o‘tgach, tug‘ilgan. U [Beruniy vafoti] voqeasini hijriy 440-yilga qo‘ygani sababli, demak, u [Al-G‘adanfar] hijriy 629/30-yilda tug‘ilgan bo‘lishi kerak”.

Bu kashfiyot Al-G‘adanfar Beruniyning shogirdi emasligini, balki undan deyarli ikki asr keyin, ya’ni XIII asrda yashaganini ko‘rsatadi. Buni Al-G‘adanfarning shogirdi Ibn al-G‘ulom al-Akunaviy tomonidan hijriy 692-yilda ko‘chirilgan qo‘lyozmaga qo‘shilgan ساق هالل دسسن همیولوا (“Alloh uning aziz ruhini poklasin”) iborasi ham tasdiqlaydi – bu ibora matn ko‘chirilayotgan vaqtda muallifning vafot etganiga aniq dalildir (nem. ein sicherer Beweis). Demak, shunday tanqidiy xulosaga kelinadi: Avvalo, Beruniyning 61 yoshida vafot etgani haqidagi rivoyat uning o‘zining 63 yoshida asar yozgani haqidagi avtobiografik ma’lumotiga zid keladi. Shundan kelib chiqib, 61 yosh haqidagi ma’lumot ikkilamchi va kamroq ishonchli manbaga (Al-G‘adanfarga) tegishli. Undan keyin Zaxauning ta’kidlashicha, Al-G‘adanfar Beruniyning tushidagi “190 oy” bashorati va real hayotda u vafotigacha (taxminan) 189 oy yashagani o‘rtasidagi bir oylik farqni “tushuntirishga va izohlashga harakat qiladi”.

Abu Rayhon Beruniyning hayoti, xususan, uning ismi va Beruniy nisbasining etimologiyasi masalasi XIX–XX asr jahon sharqshunosligida qizg‘in munozaralarga sabab bo‘lgan mavzulardan biridir. Eduard Zaxauning bu boradagi qarashlari qanchalik haqiqatga yaqin ekanini aniqlash uchun biz, eng avvalo, qiyosiy manba sifatida 1973-yilda Tehronda nashr etilgan “Zindaginomai Beruniy” (Beruniy bio-grafiyasi) tadqiqotiga murojaat qilamiz. Ushbu asar tunislik mashhur olim, doktor Ali Chabbi (Dr. Ali Chabbi) tomonidan yozilgan bo‘lib, 1973-yilda eronlik taniqli matnshunos Parviz Azkoiy tomonidan fors tiliga tarjima qilingan va Eron Madaniyat va san’at vazirligi tomonidan Beruniy tavalludining ming yilligi munosabati bilan nashr etilgan. Kitobning ilmiy qimmati shundaki, unda Beruniy biografiyasiga oid qadimgi arab manbalari (Yoqut Hamaviy, Ibn Abi Usaybia, Shahrazuriy) va XIX asr Yevropa sharqshunoslari (E.Zaxau, M.De Slan)ning xulosalari o‘zaro to‘qnashtirilib, tanqidiy tahlil qilinadi.

Yevropa sharqshunosligida uzoq vaqt davomida alloma nisbasining o‘qilishi bo‘yicha ikki xil qarash hukmronlik qildi Al-Beruniy (Al-Bīrūnī) va Al-Bayruniy (Al-Bayrūnī).

Fransuz sharqshunosi, Ibn Xallikonning “Vafayot ul-a’yon” asari tarjimoni M.De Slan (Baron Mac Guckin de Slane) alloma nisbasini Bayruniy shaklida o‘qishni taklif qilgan edi. U o‘z farazini Hindis-

[1] Sachau C. Eduard. "Preface". In: The Chronology of Ancient Nations. London, W.H.Allen, Co., 1879, p. VIII. ("...his style is very concise... sometimes obscure...).

tonning Sind viloyatida (hozirgi Pokistondagi qadimiy shahar) Bayrun (Bayrūn) nomli shahar mavjudligi va olim kelib chiqishiga koʻra, oʻsha yerga mansub boʻlishi mumkinligi bilan asoslashga uringan. Ali Chabbi va Parviz Azkoiy ushbu taxminni qatʼiy rad etib, Eduard Zaxauning yondashuvini eng toʻgʻri ilmiy yoʻl sifatida koʻrsatadilar. Manbada keltirilishicha, mashhur nasabshunos As-Samʼoniy oʻzining "Kitob al-Ansob" asarida masalaga oydinlik kiritib ketgan: "...Bu – Xorazm ahli tilida ishlatiladigan soʻz boʻlib, ular shahar tashqarisidagi (qishloq va chekka joylardagi) hududlarni berun (tashqari) deb ataydilar. U yerda tugʻilgan kishi esa Beruniy deb ataladi. Bu oʻrinda "shahar" deganda Xorazmning qadimgi poytaxti Kot (Kāth) shahri nazarda tutiladi. Demak, Beruniy nisbasi shunchaki geografik koʻrsatkich emas, balki sotsio-toponimik maqom belgisidir: alloma shahar qalʼasi ichida (andarun) emas, balki uning atrofidagi rabot (tashqari/berun) qismida tavallud topgan.

Eduard Zaxau oʻzining 1879-yilgi inglizcha tarjimasida alloma nomini *Albêrûnî* shaklida transliteratsiya qiladi. Eʼtiborli jihati shundaki, Zaxau *«î»* (choʻziq i) va *«û»* (choʻziq u) unlilari bilan birga, mumtoz fors tili fonetikasiga xos boʻlgan majhul *ê* tovushini ishlatgan. Ali Chabbi keltirgan Yoqut Hamaviyning dalili Zaxauning haq ekanini isbotlaydi: "Agar bu nisba Sinddagi *Bayrun* shahridan olinganda edi, u Beruniy emas, balki arab tili qoidasiga koʻra, Bayruniy (Bairūnī) deb yozilgan boʻlardi. Ammo Xorazm anʼanasida bu soʻz aniq forscha berun (tashqari) maʼnosini bildiradi".

Tahlil qilinayotgan forscha manbada yana bir muhim psixologik-lingvistik jihatga eʼtibor qaratiladi. Beruniy oʻz sheʼrlarida oʻzini tez-tez gʻarib (بحلا — gʻarib, begona, musofir) deb atagan. Doktor Ali Chabbi Beruniy nisbasi va gʻarib (begona) tushunchalari oʻrtasida semantik aloqadorlik borligini taʼkidlaydi. Allomaning hayoti vatandan tashqarida, doimiy hijratda oʻtgani uning ismiga ramziy maʼno yuklagan. Eduard Zaxau ham "Chronology"ning muqaddimasida Beruniyni "Isolated scholar" (yakkalangan/tanho olim) sifatida taʼriflaganda, aynan shu sharqona gʻurbat motivini ingliz tilida aks ettirgan.[1]

Shunday qilib, bizning tadqiqot obyektimiz boʻlgan E.Zaxauning 1879-yilgi tarjimasi onomastik jihatdan ham mukammaldir. Zaxau Yevropa sharqshunosligida keng tarqalgan *Bayruniy* xatosidan chetlanib, alloma ismining Albêrûnî shaklini tanlash orqali asl tarixiy va etnografik haqiqatni saqlab qolgan. Ali Chabbi va Parviz Azkoiyning tadqiqotlari Zaxauning bu tanlovi naqadar toʻgʻri boʻlganini yana bir bor ilmiy jihatdan tasdiqlaydi.

Eduard Zaxauning Beruniy nisbasini toʻgʻri transliteratsiya qilishdagi yutugʻini eʼtirof etgan holda, masalaning chuqurroq lingvistik qatlamlariga eʼtibor qaratadigan boʻlsak, koʻpgina manbalar bu soʻzni zamonaviy fors tilidagi *bīrūn* (–ملحات — tashqari) soʻzi bilan toʻgʻridan toʻgʻri bogʻlaydilar. Bu talqin, garchi maʼno jihatdan toʻgʻri boʻlsa-da, muhim bir dialektologik jihatni uning mumtoz fors adabiy tiliga emas, balki Beruniyning ona tili boʻlgan qadimgi xorazmiy tiliga mansubligini eʼtibordan soqit qiladi.

Masalaning eng ishonchli va birlamchi yechimi E.Zaxau nashr ettirgan manbaning XVIII sahifasida keltirilgan Beruniyning avtografik izohida oʻz ifodasini topgan. Arabcha asl matn:

« همسلحادل... اله همنسك همإ جهزخ جههزمخ مإت ممه نا لرهت نا جهزخ همسلا ول لرهت نا دسسمه
للهي من منقت ملحادل رلس اللهي ملتدمب هدسلحدا رلس...»

Tarjima: "Al-Beruniy... Bu nisbat Xorazmning tashqarisiga [beriladi]. U yerda [Xorazmda] kim shaharning tashqarisidan boʻlsa, oʻzidan (yaʼni, ichidan) boʻlmasa, unga "falonchi Beruniy" deyishadi... Ularning tilida (bi- lughatihim) ham *Anbirang* (anbīrang) deyiladi. Bu nisbat bilan mashhur boʻlgan kishi Abu Rayhon al-Munajjimdir".[2] Beruniy izohidagi kalit soʻz *ularning tilida* (bi-lughatihim) ifodasidir. Bu bilan alloma nisbaning umumforsiy atama emas, balki aynan Xorazm vohasida qoʻllaniladigan mahalliy ijtimoiy-geografik termin ekanini aniq koʻrsatmoqda. Bu fikrni XII asr muallifi, mashhur genealog Abdulkarim as-Samʼoniy ham oʻzining "Al-Ansob" asarida quvvatlab, mahalliy aholi nutqidagi oʻziga xos grammatik qurilmani keltiradi: "fulān bayrūnī-st" (فلحادل فلهت رس), yaʼni "Falonchi beruniydir". Bu yerdagi -st (-dir) qoʻshimchasi ham jonli xorazmiy tiliga xos xususiyatdir.[3] Xorazmiy tili va Eronshunoslik tahlili uzoq vaqt davomida tadqiqotchilar fors tili (fārsī – gʻarbiy eroniy guruh) va xorazmiy tili (xwārazmī — sharqiy eroniy guruh) atamalarini sinonim sifatida qoʻllash xatosiga yoʻl qoʻyganlar. Vaholanki, xorazmiy tili pahlaviydan koʻra koʻproq soʻgʻd, baqtriya va sak tillariga yaqindir. Bu ikki til oʻrtasidagi fonetik farqni XX asrning yirik eronshunos olimi V.B.Henning (W.B.Henning) ilmiy jihatdan

[1] Sachau C. Eduard. "Preface". In: The Chronology of Ancient Nations. London, W.H. Allen & Co., 1879, p. VIII.
[2] Sachau, E. (ed.). Chronologie orientalischer Völker von Albêrûnî. Leipzig, F.A.Brockhaus, 1878 (Re- print 1923), p. XVIII.
[3] al-Samʿānī, Abd al-Karīm b. Muḥammad. Kitāb al-Ansāb (Ed. D.S.Margoliouth). E.J.W. Gibb Memorial Series, vol. 20, Leiden, Brill, 1912.

asoslab berdi. Mashhur etimolog Muhammad Hasandust o‘zining “Fors tilining etimologik lug‘ati”da aynan V.Henning tadqiqotiga tayanib, masalaga oydinlik kiritadi: “Ammo Henning (1958, 425-bet) shunday fikrdaki, bu so‘zning [g‘arbiy] forscha shakli Beruniy [nisbasi]ni bera olmas edi va u [buning uchun] xorazmiycha shaklni taklif qiladi...”.[1] Haqiqatan, V.B.Henning “Eronshunoslik bo‘yicha qo‘llan-ma” (Handbuch der Orientalistik) to‘plamidagi “O‘rta eroniy tillar” (Mitteliranisch) fundamental tadqi-qotida isbotlashicha, g‘arbiy eroniy tildagi *bīrūn* so‘zining fonetik rivojlanishi *Al-Beruniy* shaklini keltirib chiqara olmas edi. Bu nisba faqat sharqiy eroniy guruhga mansub xorazmiy tilidagi maxsus shakldan (*Anbīrang* yoki unga yaqin dialektal variantdan) kelib chiqqan.[2]

Xulosa. Shunday qilib, Al-Beruniy nisbasi garchi zohiran forscha *tashqari* ma’nosidagi *berun* so‘-ziga o‘xshasa-da, etimologik jihatdan xorazmiy tilining ijtimoiy-geografik terminologiyasiga mansubdir. U poytaxt (Kot) shahrining asl (ichkari) aholisidan emas, balki uning tashqarisidan chiqqan shaxs ijtimoiy maqomini anglatgan. V.B.Henning kabi zamonaviy tilshunoslarning xulosalari E.Zaxauning dastlabki intuitiv yondashuvini (ya’ni, nisbani Xorazm shevasiga bog‘lashini) qat’iy ilmiy dalillar bilan tasdiqlaydi.

Abu Rayhon Beruniyning ismi va ilmiy merosiga oid bahslarda nufuzli va hal qiluvchi fikrlardan biri mashhur “Lug‘atnoma” muallifi, alloma Ali Akbar Dehxudoga tegishlidir. Uning “Mashhur Eron dahosi Abu Rayhon Beruniy tarjimai holi” (Tehron, 1945/1973) nomli tadqiqoti[37] biz o‘rganayotgan E. Zaxau tarjimasidagi ikki muhim jihatni –onomastik aniqlik va ilmiy terminlar talqinini baholashda muhim vazifani o‘taydi. Dehxudo o‘zining chuqur filologik tahlilida Yevropa sharqshunoslari (xususan, M.De Slan) ilgari surgan Sinddagi Bayrun shahri versiyasini qat’iy rad etgan. U masalaga sof leksikografik yondashadi: “Agar bu nisba Sind shahridan olinganda edi, arab tili morfologiyasi qoidalariga ko‘ra u Bayruniy (Bayrūnī) shaklini olgan bo‘lardi. Lekin tarixiy manbalarda va jonli tilda Beruniy (Bīrūnī) shakli iste’moldadir. Fors tilidagi “vov” va “yo” harflarining cho‘ziq talaffuzi (majhul) bu so‘zning o‘zagi aynan *Bīrūn* (tashqari) ekanini ko‘rsatadi”.[7] Bu tahlil shunisi bilan muhimki, u E.Zaxauning 1879-yilgi tarjimada alloma ismini Albêrûnî (cho‘ziq unlilar bilan) deb transliteratsiya qilgani naqadar to‘g‘ri va ilmiy asoslangan qaror bo‘lganini isbotlaydi. Demak, Zaxau G‘arbda tarqalgan xato fikrlarga ergashmay, Sharq filologik an’anasiga sodiq qolgan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

(1). Sachau C. Eduard. The Chronology of Ancient Nations. London, W.H. Allen & Co., 1879.

(2). Sachau E. (ed.). Chronologie orientalischer Völker von Albêrûnî. Leipzig, F.A.Brockhaus, 1878 (Reprint 1923). ,(3). al-Samʿānī, ʿAbd al-Karīm b. Muḥammad. Kitāb al-Ansāb. Leiden, Brill, 1912.

(4). Hasan-dūst, M. Farhang-i rīshe-shinākhtī-yi zabān-i Fārsī. Tehrān, Farhangistān-i Zabān va Adab-i Fārsī, 2014.

(5). Henning W.B. “Mitteliranisch”. In: Handbuch der Orientalistik. Leiden-Köln, E.J.Brill, 1958.

(6). Деххудо Али Акбар. Шарҳ-и ҳол-и нобиға-йи шаҳир-и Эрон Абу Райҳон Муҳаммад ибн Аҳмад Хоразмий Беруний. Техрон, 1973.

(7). Chabbi Ali. Zindaginomai Beruniy. Tehron, Vazirligi farhang va honar, 1973.

(8). Azkoi Parviz (tarjimon). Zindaginomai Beruniy. Tehron, 1973.

(9). De Slane M. Ibn Khallikan’s Biographical Dictionary. Paris, XIX asr.

Ibragimova Shabnam Aybek qizi (Urganch davlat Tibbiyot instituti ingliz tili o‘qituvchisi, Urgancha davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi; phoebeshabnam@gmail.com)

INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDA E’TIQOD MAZMUNLI MAQOL VA MATALLARNING LINGVOKULTUROLOGIK XUSUSIYATLARI

Annotatsiya. *Mazkur maqolada ingliz va o‘zbek tillaridagi e’tiqod mazmunli maqol va matallarning lingvokulturologik xususiyatlari qiyosiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi ikki til paremiologik fondida uchraydigan e’tiqodga oid birliklarning milliy-madaniy mazmunini, xalq dunyoqarashi, axloqiy qadriyatlari, mental xususiyatlari va til vositalari orqali ifodalanish usullarini aniqlashdan iborat. Maqol va matallar xalqning tarixiy tajribasi, ma’naviy merosi va hayot haqidagi umumlashgan qa-*

[1] Hasan-dūst M. Farhang-i rīshe-shinākhtī-yi zabān-i Fārsī (Etymological Dictionary of Persian Language). Vol. 1. Tehrān: Farhangistān-i Zabān va Adab-i Fārsī, 2014, p. 566.

[2] Henning W.B. “Mitteliranisch”. In: Handbuch der Orientalistik. Abt. 1, Bd. IV, Abschn. 1: Linguistik. Leiden-Köln: E.J. Brill, 1958, p. 425.

[3] Деххудо Али Акбар. Шарҳ-и ҳол-и нобиға-йи шаҳир-и Эрон Абу Райҳон Муҳаммад ибн Аҳмад Хоразмий Беруний. Техрон, Китобхона-йи Таҳурий, 1352 (1973), 86 с.